

Oordeel Hoorrecht

Verenigingen van Gepensioneerden VGV en VVKB

Op het concept Transitieplan WTP versie 1.16 plus
Addendum 1, Revisie 2

Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Amstelveen, 5 december 2024

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding	3
Oordeel hoorrecht op concept Transitieplan 1.16	4
Reëel of nominaal invaren.....	4
Compensatie.....	4
Solidariteitsreserve in de basis pensioenregeling	5
Doelstelling solidariteitsreserve	5
Initiële vulling solidariteitsreserve	5
Vul- en uitdeelregels van de solidariteitsreserve na de transitie	5
Aanpassen vul- en uitdeelregels.....	6
Solidariteitsreserve in de netto pensioenregeling.....	6
Projectierendement.....	6
Macro langlevensrisico	7
Nabestaandenpensioen – groep gepensioneerden	7
Scheiding basis- en netto regeling.....	7
Verenigingen betrekken bij (gevolgen) besluit uitstellen invaren	7
Evenwichtigheid.....	7
Totaaloordeel evenwichtigheid	8
Basisregeling.....	8
Netto regeling.....	8
Oordeel hoorrecht op concept Addendum 1 bij Transitieplan 1.16	9
Invaren, evenwichtigheidscriteria en maatstaven.....	9
Projectierendement.....	9
Solidariteitsreserve.....	10
Netto pensioenregeling	10
Conclusie	12

Inleiding

Op 27 oktober 2024 hebben de verenigingen van gepensioneerden VGV en VVKB, verenigd in de OPC, van sociale partners KLM en VNV het Addendum 1 bij Transitieplan WTP v1.16, Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM, ontvangen. Op 23 oktober 2024 waren delen van dit Addendum reeds in een bespreking toegelicht. In gesprekken op 25 en 28 november 2024 zijn knelpunten in dit Addendum besproken en afdoende geadresseerd.

Sociale partners hebben de verenigingen van gepensioneerden de gelegenheid geboden hier middels een herleven van het hoorrecht op te reageren. De verenigingen van gepensioneerden onderschrijven de visie dat het aanpassen van een transitieplan leidt tot een herleven van het hoorrecht. Het oorspronkelijke oordeel hoorrecht werd op 16 november 2023 ingediend en betrof het oordeel van de verenigingen van gepensioneerden op concept Transitieplan versie 1.12.

De verenigingen van gepensioneerden bieden dit oordeel hoorrecht hierbij aan sociale partners aan. Het betreft hier tevens een reactie op een addendum bij Transitieplan versie 1.16. Aangezien de eerdere reactie van de verenigingen van gepensioneerden op dit concept Transitieplan versie 1.16, ingediend op 15 februari 2024, nog niet is opgenomen in dit transitieplan bieden de verenigingen van gepensioneerden dit hierbij nogmaals en integraal aan met het verzoek deze inclusief reactie op te nemen in het transitieplan.

In het addendum wordt geconstateerd dat er weinig marge voor uitloop meer is om het geplande moment van transitie op 1-1-2026 te halen. De verenigingen van gepensioneerden maken zich hier zorgen over en zijn van mening dat het van groot belang is om de transitie op deze geplande datum te laten plaatsvinden. Diverse overwegingen liggen hieraan ten grondslag, zoals de mogelijk lange duur van het uitstel, de op termijn onbekende financiële positie van het fonds en de gevolgen voor de voortgang van het gehele proces van implementatie.

Oordeel hoorrecht op concept Transitieplan 1.16

Reëel of nominaal invaren

Het AVO stelt dat met verschillende stakeholders is gesproken over de wijze van invaren en dat daar inzichten zijn gedeeld over de pensioenambitie in relatie tot de jaarlijkse indexatie en de financiering daarvan. Het AVO stelt vervolgens dat een grote mate van reëel invaren noodzakelijk is om een gelijk voordeel voor deelnemers te waarborgen van de gewogen vervangingsratio.

Het gaat hier om een opdracht aan het bestuur om onevenwichtigheden bij het invaren met de standaardmethode te corrigeren. Het is dan zaak eerst de onevenwichtigheid aan te tonen met de standaardmethode. Die onevenwichtigheid is niet te zien in de getoonde berekeningen. Er is voorgesorteerd op een oplossing met 50% reëel invaren.

Op deze wijze lijkt het, dat er voor een “politiek” compromis is gekozen, waarbij de wens van een deelgroepering van de deelnemers in het Fonds voor de helft wordt gehonoreerd. Zo kan echter niet met het invaren worden omgegaan. Deze methode vergt een zuivere benadering waarbij tenslotte onevenwichtigheden kunnen worden gladgestreken door het bestuur.

Compensatie

De gekozen benadering van het onderdeel compensatie t.g.v. het afschaffen van de doorsneesystematiek is pas toegevoegd in latere versies van het cTP 1.12 en is dus inhoudelijk nieuw voor de verenigingen van gepensioneerden. Het bevreedt de verenigingen dat de benadering via kort gezegd ‘minder toekomstige inleg’ (na afschaffing) i.c.m. de gehanteerde redenering nu leidt tot de ‘noodzaak’ van compensatie van de gehele vliegerpopulatie van jong tot oud over de maximaal mogelijke periode. De gekozen bron van financiering - de collectieve buffer – leidt tot financiële bevoordeling en blijft daarmee voor de verenigingen onevenwichtig. De gebezigde redenering dat dit ‘op hetzelfde niveau’ van financiering van de SR kan worden weergegeven delen de verenigingen niet.

Het AVO geeft aan, in reactie op het oordeel van gepensioneerden over de compensatie, dat de huidige buffers door meerdere generaties zijn opgebouwd en vinden het daarom gepast om deze buffer aan te wenden voor compensatie van niet gepensioneerden voor het afschaffen van de doorsneepremie.

In hoofdstuk 4.1.4. van cTP 1.16 wordt beargumenteerd dat gepensioneerden hiervoor worden gecompenseerd door de bijdrage van de actieven aan de Solidariteitsreserve (SR). In het hoorrecht van de gepensioneerden is dit argument reeds verworpen. Het zijn onvergelykbare grootheden en de actieven profiteren op termijn ook van de SR. Voor de gepensioneerden blijft dit op deze wijze een onderdeel van onevenwichtigheid in het nadeel van de gepensioneerden.

Verder geeft het AVO aan dat de hoogte van de compensatie niet mag worden gerelateerd aan de in het AVO overleg verhoogde normpremie van 24,5%. Immers, zo wordt betoogd, “hier staan extra renterisico’s tegenover voor de actieven”. Deze renterisico’s waren voorheen voor KLM. Blijkbaar wilde KLM af van de renterisico’s van de premie voor de pensioenen. De kosten hiervan worden nu echter indirect afgewenteld op het gezamenlijke vermogen van het Pensioenfonds. Hier kan de geleiding van gepensioneerden niet mee akkoord gaan. Dit is een element van onevenwichtigheid bij de nu voorgestelde transitie.

Solidariteitsreserve in de basis pensioenregeling

Doelstelling solidariteitsreserve

De verenigingen van gepensioneerden hebben in het oordeel hoorrecht aangegeven dat een “ingroepad” als nevensdoel van de solidariteitsreserve in onze ogen moeilijk vorm te geven zal zijn en daarom niet de voorkeur heeft.

In cTP 1.16 is toch de wens van de sociale partners opgenomen bij voorkeur ook voor bijna-gepensioneerden de solidariteitsreserve aan te wenden (door richting de pensioendatum in toenemende mate te delen in de vul- en uitdeelregels teneinde de geprojecteerde uitkering in toenemende mate te stabiliseren).

Aan het bezwaar van de verenigingen van gepensioneerden wordt niet tegemoetgekomen, het voorziene probleem van de praktische inpasbaarheid blijft. Partijen zijn het wel eens over de stelling dat een (indien toch toegepast) nevensdoel van de solidariteitsreserve het hoofddoel niet mag hinderen.

Initiële vulling solidariteitsreserve

De voorgenomen wijze van initieel vullen van de solidariteitsreserve in cTP 1.16 wordt door de verenigingen van gepensioneerden onderschreven.

Alhoewel ook hierbij een vraag over evenwichtigheid kan opkomen. Opgemerkt kan worden dat een op de transitiedatum nog te pensioneren deelnemer een voordeel heeft bij deze vorm van initieel vullen: op pensioendatum zal het persoonlijk vermogen van deze deelnemer in principe (aanzienlijk) hoger zijn dan op transitiedatum. De “verzekering” voor aanvullen tot de ambitie zal dan een grotere aansprakelijkheid betreffen dan op de transitiedatum. De “premie” voor deze “verzekering” is direct gerelateerd aan het persoonlijk vermogen op datum van voldoening van deze “premie” en is dus geringer bij gezamenlijke initiële vulling op transitiedatum.

Vul- en uitdeelregels van de solidariteitsreserve na de transitie

Oorspronkelijk was in het transitieplan voorzien in een voortdurende vulling door gepensioneerden tot aan het wettelijk maximum van 15%. De verenigingen van gepensioneerden achten vullen van de solidariteitsreserve uit het overrendement van de gepensioneerden naar een niveau hoger dan de initiële omvang niet evenwichtig. De vraag is of de sociale partners precies dit bedoelen met de aangepaste tekst in cTP 1.16: “Aanvullend vragen KLM en VNV het fonds extra aandacht te besteden aan de vul- en uitdeelregels om te voorkomen dat de reserve langjarig gaat vol- of leeglopen, bijvoorbeeld door de regels zodanig vorm te geven dat periodiek het initiële vulniveau wordt geraakt”.

Indien de hoogte van de solidariteitsreserve uitkomt boven de initiële (relatieve) omvang dient het meerdere uitgedeeld te worden aan gepensioneerden, eventueel met inachtneming van een beperkte buffer.

De aangepaste verwoording in cTP 1.16 lijkt dit weer te geven, echter de berekeningen in cTP 1.16 voorzien nog steeds in een maximale omvang van 15%.

De verenigingen van gepensioneerden merken hierbij nog op dat indien bij het bepalen van het projectierendement een afslag op de RTS gehanteerd wordt, er eerder een overrendement bereikt wordt waardoor gepensioneerden zullen bijdragen aan het opnieuw vullen van de

solidariteitsreserve. Aangezien dit wederom een element van onevenwichtigheid in de transitie met zich meebrengt is het van belang slechts aan te vullen tot een beperkte buffer op het initiële vulniveau.

Aanpassen vul- en uitdeelregels

De verenigingen van gepensioneerden hebben in het oordeel hoorrecht aangegeven dat indien in de toekomst de behoefte ontstaat om de vul- en uitdeelregels aan te passen, het noodzakelijk is dat de bestuursleden van gepensioneerden in dit besluit een beslissende stem hebben.

De sociale partners uiten geen bezwaren tegen deze stap en geven aan dat dit verzoek aan het bestuur van het pensioenfonds gericht moet worden.

Solidariteitsreserve in de netto pensioenregeling

Op grond van de huidige voorliggende voorstellen in cTP 1.16 en aan de VNV Ledenraad blijven de bezwaren tegen de vergaande negatieve gevolgen van de transitie bestaan. Op zich is de wens om voor de toekomst over te gaan naar een SPR te begrijpen. Het is echter niet acceptabel dat dit tot gevolg heeft dat de uitkering aan gepensioneerden en bijna-gepensioneerden na de transitie aanzienlijk daalt vergeleken met de uitkering voor de transitie.

Het is maar de vraag of de in cTP 1.16 opgenomen aanpassingen dit effect voldoende mitigeren. Het bezwaar van de negatieve gevolgen voor de uitkering vanwege vulling van een Solidariteitsreserve blijft bestaan. Hiervan zijn geen berekeningen beschikbaar.

Een “ingroeipad” zien de verenigingen van gepensioneerden als een bezwaar. Mocht dit “nevendoel” toch opgenomen worden dan mag dit het hoofddoel van aanvullen van de uitkeringen van gepensioneerden tot de ambitie niet hinderen.

De huidige invulling is voor de verenigingen van gepensioneerden onevenwichtig vanwege het ongewisse effect op de uitkeringen na transitie.

Projectierendement

KLM en VNV staan overtuigd achter de geformuleerde ambitie en de daarbij passende afslag op de RTS e.e.a. gebaseerd op besprekingen in de VNV-ledenraad en met het bestuur van het pensioenfonds.

De verenigingen van gepensioneerden hebben hier de volgende kanttekeningen bij:

De berekeningen die ten grondslag liggen aan de conclusie zijn met name gebaseerd op één dataset. Het belang van het projectierendement dient op meerdere datasets over een langere periode te worden gebaseerd.

Een projectierendement gebaseerd op de RTS is de standaardmethode. De afwijking hiervan, gekozen door het AVO, wordt beargumenteerd met subjectieve aannames en argumenten van de deelnemers. Gezien de voorkeur voor hoog-laag constructies bij aanvang van de pensioenuitkering lijkt het toepassen van een lagere startuitkering in zekere mate tegenstrijdig. Deze ingrijpende afwijking van de standaardmethode moet nader onderbouwd worden, onder andere op basis van de risicohouding van de gepensioneerden.

Een afslag op de RTS voor het projectierendement heeft gevolgen voor de bepaling van overrendementen. Dit heeft effect op het vullen van de Solidariteitsreserve (SR). Dit effect mag slechts leiden tot een beperkte verhoging van de SR boven het initiële niveau.

Macro langleven-risico

De verenigingen van gepensioneerden hebben in het oordeel hoorrecht aangegeven van mening te zijn dat alvorens te beslissen dat het macro langleven-risico niet wordt gedekt door de solidariteitsreserve, duidelijk moet zijn dat het risico voor een individuele gepensioneerde binnen acceptabele grenzen blijft.

De sociale partners hebben hierop aangegeven dat uit analyse blijkt dat de correcties voor macro langleven-risico op basis van de overlevingstafel en ervaringssterfte de afgelopen jaren relatief beperkt waren en dat opname van een opvangmechanisme voor dit risico in de solidariteitsreserve een extra complexiteit met zich mee zou brengen en een mogelijk nieuw herverdelingsvraagstuk.

In de ogen van de verenigingen van gepensioneerden is dit aspect in de beantwoording op het oordeel hoorrecht onvoldoende geadresseerd. De verenigingen van gepensioneerden vragen het bestuur om dit nader te bestuderen en te beoordelen of het risico van een schok in het uitkeringsniveau zonder opname in de nieuwe regeling van een opvangmechanisme voor dit risico in de solidariteitsreserve (of op een andere wijze) acceptabel is voor de deelnemers.

Nabestaandenpensioen – groep gepensioneerden

Aangezien in cTP 1.12 geen vermelding is van de gevolgen van de transitie voor al dan niet ingegane nabestaandenpensioenen, wezenpensioenen en invaliditeitspensioenen (van de groep gepensioneerden) verzoeken de verenigingen van gepensioneerden nogmaals om hierover een beschrijving op te nemen in het transitieplan.

Scheiding basis- en nettoregeling

In overeenstemming met de stelling van VOC-KLM zijn ook onze verenigingen van gepensioneerden van mening dat de vermogens en regelingen van de basis pensioenregeling en de netto pensioenregeling strikt gescheiden dienen te blijven.

Verenigingen betrekken bij (gevolgen) besluit uitstellen invaren

Onze verenigingen van gepensioneerden sluiten zich aan bij het verzoek van VOC-KLM om in het transitieplan expliciet op te nemen dat de verenigingen van gepensioneerden zullen worden betrokken bij de besluitvorming over uitstellen of intrekken van het verzoek tot invaren en de te nemen stappen en voorwaarden waaronder later mogelijk alsnog wordt ingevaren.

Evenwichtigheid

Bij de beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie kan een onderscheid gemaakt worden tussen beoordeling van elementen van de transitie en van de transitie als geheel. Voor het oordeel over elementen verwijzen we naar de betreffende onderwerpen zoals opgenomen in deze reactie.

Voor het oordeel over het geheel van de transitie baseren we ons op de geformuleerde ijkpunten in het Position Paper. Verder sluiten we aan bij de vier principes van evenwichtigheid die het bestuur heeft geformuleerd: welvaartsvast, eerlijk, stabiel en begrijpelijk.

M.b.t. de evenwichtigheidsmaatstaf gehanteerd door de sociale partners is in de vervolgersies op het beoordeelde cTP 1.12 nadere invulling gegeven aan de 'evenwichtigheid' van de transitie. In de basisregeling wordt e.e.a. nu vooral beoordeeld op basis van sturing op een 'gelijke procentuele vooruitgang in de gewogen vervangingsratio over de gehele uitkeringsperiode'. Dit betreft dan vooral de wijze waarop een resterende buffer verdeeld zal worden. De verenigingen van gepensioneerden (VVKB en VGV) hebben onvoldoende inzicht in deze maatstaf om een oordeel te kunnen geven over de toepasselijkheid van deze maatstaf en daarmee de beoogde evenwichtigheid van de verdeling van het fondsvermogen.

Totaaloordeel evenwichtigheid

Basisregeling

Op grond van de het laatste nu voorliggende cTP 1.16 komen de verenigingen van gepensioneerden (VVKB en VGV) tot de conclusie dat er onvoldoende aanpassingen zijn aangebracht om nu tot een beoordeling te kunnen komen dat de door de sociale partners voorgestelde kaders bij de omzetting van de basisregeling tot een evenwichtige uitkomst zullen leiden.

Het fondsbestuur heeft derhalve in de komende periode de uitdagende taak om bij het concreet maken van de nieuwe regeling een inzichtelijke en afgewogen invulling te kiezen die wel aan de noodzakelijke evenwichtigheid voldoet. De kwantitatieve uitkomsten in combinatie met de geboden mate van zekerheid van de uitkeringen zijn daarbij uiteindelijk leidend voor de beoordeling door de verenigingen van gepensioneerden.

Netto regeling

Op grond van de voorliggende voorstellen aan de VNV Ledenraad blijven de bezwaren tegen de vergaande negatieve gevolgen van de transitie bestaan. Op zich is de wens om voor de toekomst over te gaan naar een SPR te begrijpen. Het is echter niet acceptabel dat dit tot gevolg heeft dat de uitkering aan gepensioneerden en bijna-gepensioneerden na de transitie aanzienlijk daalt vergeleken met de uitkering voor de transitie.

Het is maar de vraag of de in cTP 1.16 opgenomen aanpassingen en de aan de VNV-ledenraad gedane voorstellen dit effect voldoende mitigeren. Berekeningen van de effecten van de nieuwe voorstellen zijn niet voorhanden. Adoptie van Netto scenario 1c of 1b uit de VNV-motie zou het effect van een wijzigende correctie op de RTS mitigeren. Dit scenario is echter niet het eerst te verkennen scenario. Maar het bezwaar van de negatieve gevolgen voor de uitkering vanwege vulling van een Solidariteitsreserve blijft bestaan. Ook hiervan zijn geen berekeningen beschikbaar.

De verenigingen van gepensioneerden vinden deze voorgestelde inrichting van de nettoregeling op dit moment dan ook onevenwichtig.

Oordeel hoorrecht op concept Addendum 1 bij Transitieplan 1.16

Invaren, evenwichtigheidscriteria en maatstaven

Reactie op toepassing Standaard Methode (SM) bij invaren, 5% regelruimte en het hanteren van vangrails.

In het Addendum van TP 1.16 is de SM voor invaren gehanteerd i.p.v. een sturing met reële rekenrente. Waarbij een spreiding van 10 jaar wordt toegepast voor opgebouwde pensioenen bij de aanpassing van het pensioen. Dit bij dekkinggraden boven de 140%, die als ondergrens voor invaren geldt.

In de berekeningen van de Gewogen Vervangingsratio blijkt dat de uitkomsten in de mediaan onevenwichtig zijn. Er is een overbedeling in de leeftijdsgroep 45-65 jaar en een onderbedeling bij de jongeren en de (zeer) ouderen.

In het Addendum wordt nu gekozen voor het oplossen van deze onevenwichtigheid door een nieuw instrument toe te passen in het kader van de 5% regelruimte die de pensioenwet biedt. Er wordt een stuur van 4,2% geïntroduceerd dat in het 25e percentiel tot meer evenwichtigheid moet leiden en een stuur van 0,8% ter compensatie van de cohorten met de laagste Gewogen Vervangingsratio in het 50e percentiel (de mediaan), hetgeen in dit percentiel tot meer evenwichtigheid leidt.

Dit leidt op basis van indicatieve berekeningen bij een dekkinggraad van 160 tot een mediaan, waarbij de hoogste waarde bij de jongeren 138% is en de laagste waarde bij de ouderen 131%. Bij een dekkinggraad van 140 zijn deze waarden resp. 132 % en 119%.

De maatstaf Gewogen Vervangingsratio geeft het totale pensioen aan tijdens de uitkeringsfase uitgedrukt in de totale pensioengrondslag waarbij de pensioengrondslag na ingang jaarlijks wordt verhoogd met de looninflatie.

Hoewel de verschillen in de Gewogen Vervangingsratio in de mediaan tussen de cohorten nog maximaal 13 % kunnen zijn vinden de verenigingen van gepensioneerden deze uitkomst voldoende acceptabel en uitlegbaar.

Projectierendement

Reactie op wijziging Projectierendement met een afslag van 0,75% naar 0,88%.

In het Transitieplan (TP) 1.16 is een afslag op het Projectierendement (PR) van 0,75% beargumenteerd door de ambitie dat de uitkering in het 25e percentiel door de jaren heen gemiddeld een welvaartsvast pensioen oplevert en een kans van maximaal 30% op een reële verlaging t.o.v. de loonindex tijdens de uitkeringsfase van gemiddeld maximaal 5%.

In het Addendum bij TP 1.16 is de afslag verhoogd naar 0,88%. Nu is gebleken uit de reacties van gepensioneerden op de hoge inflatie van de afgelopen 2 jaar dat een correctie op prijsinflatie veel logischer is dan een correctie op looninflatie. In het Position Paper van de verenigingen van gepensioneerden is ook de maatstaf looninflatie genoemd. Dit blijkt dus niet te stroken met de opinie van de achterban. Looninflatie i.p.v. prijsinflatie leidt echter wel tot een 0,4% hogere ambitie en dito

ook een hogere afslag op de RTS. Het gevolg is een grote daling in de startuitkering die de verenigingen van gepensioneerden ongewenst vinden.

Ten aanzien van het omgegaan met schokken tijdens de transitie- en compensatieperiode, cTP 1.16 Hoofdstuk 11 merken de verenigingen van gepensioneerden op dat de ondergrens van een dekkingsgraad van 140% uitgaat van een afslag op het projectierendement van 0,75%. Het verhogen van deze afslag tot 0,88% brengt met zich mee dat de ondergrens van 140% opnieuw beschouwd moet worden, of de eerder geformuleerde doelstellingen wellicht niet volledig worden gerealiseerd.

Solidariteitsreserve

Doelstelling van de Solidariteitsreserve

In het Transitieplan WTP versie 1.16 is verklaard dat er gestreefd wordt naar een welvaartsvast pensioen voor beide nieuwe regelingen. Daarnaast is vermeld dat voor de twee regelingen geldt dat: 'de **ambitie** (waarbij voor het netto-pensioen nog ingevoegd 'op termijn') voor het ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen en invaliditeitspensioenen is, gegeven de premie, (a) een zo hoog mogelijke uitkering (b) die door de jaren heen tenminste gemiddeld een welvaartsvast pensioen oplevert, met een kleine kans dat behoud van welvaart in de uitkeringsfase in enig jaar niet wordt gerealiseerd.'

Daarbij was opgenomen dat doelstelling van de SR in beide regelingen, kort gezegd, lag bij het (zo nodig en zoveel mogelijk) aanvullen van de uitkering tot de ambitie.

In het Addendum 1 bij Transitieplan WTP v1.16 wordt deze doelstelling voor de solidariteitsreserve voor beide regelingen aangepast 'zodat deze uitsluitend tot doel heeft neerwaartse reële schokken in de uitkering zo veel mogelijk te voorkomen'.

De opgevoerde toevoeging van 'Doelstelling van de solidariteitsreserve is expliciet niet om structureel aan te vullen tot aan de inflatie' scheidt potentieel verwarring in de toepassing en ook de uitleg ervan.

Hieraan wordt een verzoek aan het fonds gekoppeld met betrekking tot 'het voor langere tijd vast te leggen bij welk inflatieniveau sprake is van afdekking van onverwachte inflatie via de solidariteitsreserve, en om dit conform de regelgeving op basis van objectief te verifiëren informatie te onderbouwen.'

Voor de verenigingen van gepensioneerden bevestigt dit dat de governance van de solidariteitsreserve een zeer belangrijk punt is en dus een hele grote bron van zorg blijft.

Oproep. De verenigingen van gepensioneerden herhalen daarom hier de oproep aan het AVO om het pensioenfondsbestuur te verzoeken de statuten van het pensioenfonds zodanig te wijzigen dat de geleiding van gepensioneerden in het fondsbestuur een doorslaggevende zeggenschap verkrijgt over aanpassingen van het gebruik en de vul- en uitdeelregels van de solidariteitsreserve.

Netto pensioenregeling

De wens om ook voor het Netto Pensioen over te gaan naar een SPR met een in grote mate waarschijnlijke welvaartsvaste ambitie is uit het oogpunt van de jonge actieven en lange termijn doelen te begrijpen. Op grond van de nu nader geformuleerde voorstellen in Addendum 1 Revisie 2 bij cTP 1.16 blijven de bezwaren tegen de vergaande negatieve gevolgen van de transitie echter bestaan of worden zelfs groter vanwege de aanpassing van de afslag van 0,75% naar 0,88%. De

verenigingen van gepensioneerden zien binnen hun achterban bezwaren in de transitie van het huidige Netto Pensioen naar genoemde regeling.

Om de in de voorstellen gewenste (loon)indexatie waarschijnlijk te maken wordt het projectierendement bij invaren in één stap van RTS+1% gewijzigd in RTS-0.88%. Door deze wijziging van projectierendement daalt de uitkering na de transitie aanzienlijk, met waardes tot (meer dan) 28% in vergelijking met de uitkering vóór de transitie. Hoewel de uitkering hierna naar verwachting zal toenemen, duurt het vele jaren voordat de uitkering weer ongeveer op het niveau zal zijn van de huidige regeling. Deze langdurige teruggang in de jaren na pensionering is veelal niet gewenst, getuige ook het veelvuldige gebruik van de hoog-laag regeling in de huidige basisregeling.

De voorstellen voldoen nu absoluut niet aan het algemene beginsel dat bij het invaren geen (grote) teruggang in de uitkering behoeft te worden verwacht, noch voldoet het aan het beginsel indien onverhoopt toch sprake is van teruggang in de uitkeringen het invaren te heroverwegen. Dit is bij het basispensioen wel geformuleerd, het verschil in benadering is niet afdoende beargumenteerd.

Bij het Netto Pensioen is de in te richten solidariteitsreserve bij invaren leeg en deze dient dan te worden gevuld uit de (eventuele) overrendementen van de deelnemers. Dit gaat direct ten laste van het vermogen en daarmee de uitkering van de gepensioneerde. Aangezien de solidariteitsreserve de eerste jaren naar verwachting nog niet of nauwelijks is gevuld kan er in deze jaren geen effectief beroep op worden gedaan. Na het invaren wordt echter de samenstelling van de beleggingen naar verwachting al wel verschoven naar een risicovoller profiel dan onder de huidige regeling voor de reeds gepensioneerden. Het risico op een nog verdere afname van het vermogen en daarmee de uitkering neemt hierdoor toe. Er wordt een groter risico geïntroduceerd zonder dat de daar bijbehorende mitigerende maatregelen de eerste jaren effectief zijn.

De nu gegeven motivering om vast te houden aan één nieuwe nettoregeling met daarbij de verzoeken aan het bestuur zo mogelijk op termijn nog (dan toegestane) mitigerende maatregelen in te voeren ter verzachting van de stevige achteruitgang bieden vooralsnog geen perspectief voor betrokkenen. Daarbij beschouwen de verenigingen van gepensioneerden het Basis en Netto Pensioen als twee gescheiden regelingen die afzonderlijk moeten worden beoordeeld op evenwichtigheid bij de overgang naar het nieuwe stelsel.

OORDEEL. De verenigingen van gepensioneerden vinden de nu voorgestelde inrichting van de netto regeling zeer bezwaarlijk vanwege de grote negatieve effecten op de uitkeringen direct na transitie en het verhoogde risico voor de gepensioneerde zonder beschermende maatregelen of compensatie.

De deelnemers hebben er vanaf 2015 op vertrouwd dat de door het pensioenfonds (en de VNV) aangeboden Netto Pensioen regeling zo goed mogelijk zou worden geëerbiedigd, ook bij een eventuele wijziging van of overgang naar een nieuwe regeling. Dit vertrouwen wordt nu geschaad. De verenigingen van gepensioneerden zijn bezorgd over het mogelijk verlies van vertrouwen in het fonds om deel te nemen aan de nieuwe Netto Pensioen regeling. De verenigingen van gepensioneerden zien het belang van behoud van massa van het totaal van Basis en Netto Pensioen onder één paraplu. Een eventuele teruggang van bereidheid mee te doen aan de nieuwe Netto Pensioen regeling ondergraaft het toekomstbestendig en zelfstandig voortbestaan van het Pensioenfonds.

Conclusie

Dit oordeel Hoorrecht zal, indien het vervolgproces van het opstellen en het aanvaarden van het implementatieplan door het bestuur PV succesvol verloopt, het laatste zijn. Gezien de complexiteit van de diverse langsgesproken transitieplannen is het zinvol een samenvatting te geven van de visie van de verenigingen van gepensioneerden op de uiteindelijk voorliggende inrichting zoals vormgegeven door de sociale partners in het laatste transitieplan versie 1.16 met Addendum 1, Revisie 2.

Voor gepensioneerden en hun nabestaanden is het pensioen uit de basisregeling van het Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM veelal de belangrijkste bron van inkomsten. Voor de uitkeringsgerechtigden is het van belang dat een nieuwe pensioenregeling aansluit bij de verwachting van een stabiel en geïndexeerd pensioen.

Bij het gehele proces van inrichting van de nieuwe regeling hebben gepensioneerden slechts een beperkte inbreng. Bij het transitieplan komt deze tot uiting in een formeel hoorrecht, binnen het pensioenfonds is deze beperkt gezien het gelimiteerde aantal bestuursleden en VO-leden. Dit ondanks het grote belang van gepensioneerden bij de uitkering en het grote aandeel van gepensioneerden in het vermogen van het pensioenfonds. Gepensioneerden leveren desondanks een zeer grote inzet op bestuurlijk vlak.

Evenwichtig invaren en een toekomstbestendige pensioenregeling is een gedeeld belang voor alle deelnemers en pensioengerechtigden van ons pensioenfonds. Echter bij invaren met een groot onverdeeld saldo kunnen de belangen gaan botsen. Daarom is het van groot belang dat de van oudsher gevolgde lijn van solidariteit leidend blijft bij de inrichting van de nieuwe pensioenregeling.

Al vroeg in het proces hebben de verenigingen van gepensioneerden aangegeven voorstander te zijn van de introductie van een solidaire premierregeling en het invaren van de huidige aanspraken en ingegane pensioenen. En dat bij de beoordeling van de evenwichtigheid van de transitie een onderscheid gemaakt wordt tussen beoordeling van elementen van de transitie en van de transitie als geheel. Een en ander onder de voorwaarde dat vóór het transitiemoment uit berekeningen blijkt dat deze omzetting als geheel evenwichtig zal zijn.

Aan het eind van dit proces wordt duidelijk wat de keuzes zijn voor delen van de inrichting. De verenigingen van gepensioneerden zien dat niet bij alle keuzes een goede balans wordt gevonden tussen de soms uiteenlopende belangen.

- Bij het invaren wordt de keuze van het pensioenfondsbestuur voor een spreidingstermijn van 10 jaar overgenomen door sociale partners. Spreiding betekent echter voor een oudere gepensioneerde dat de kans toeneemt dat niet optimaal gebruik gemaakt kan worden van het toegekende kapitaal bij invaren.
- Bij het financieren van de compensatie voor de afschaffing van de doorsneepremie wordt geput uit het onverdeeld vermogen van het fonds. Terwijl de gepensioneerde een volle cyclus van premie inleg heeft doorgemaakt en dus geheel buiten deze problematiek staat wordt het toe te kennen kapitaal hierdoor verminderd. Deze vermindering is onevenwichtig.
- Bij de bepaling van het projectierendement wordt een afslag op de RTS toegepast. In navolging van de bijstelling van het pensioenfondsbestuur verhogen de sociale partners de afslag zelfs nog van 0,75% naar 0,88%. De afslag veroorzaakt een aanzienlijke daling van de uitkeringen die ingekocht kunnen worden met het toegekende persoonlijke kapitaal.
- De nu voorgestelde inrichting van de netto pensioenregeling vinden de verenigingen van

gepensioneerden zeer bezwaarlijk vanwege de grote negatieve effecten op de reeds lopende uitkeringen direct na transitie en het verhoogde risico op neerwaartse schokken voor de gepensioneerde, zonder dat beschermende maatregelen al actief zijn. Het voorliggende transitieplan voorziet niet in mitigatie van deze daling in de uitkeringen.

Onderlinge solidariteit tussen alle deelnemers van het Pensioenfonds vereist dat niet alleen het Pensioenfondsbestuur wordt opgeroepen om met oplossingen te komen, maar dat met name sociale partners hierin een grote verantwoordelijkheid hebben. Gepensioneerden verwachten dat alle partijen zich hiervoor tot het uiterste inspannen.

Het argument van saldering van deze daling van de uitkering vanuit de netto pensioenregeling met een stijging van de basispensioenuitkering houdt geen stand, de (vrijwillig) tot de netto pensioenregeling togetreden deelnemers krijgen niet het volle voordeel van de stijging van de basispensioen uitkering.

De verenigingen van gepensioneerden concluderen helaas dat bij al deze elementen van de inrichting niet de goede balans is gevonden en dat sommige keuzes op elementen leiden tot onevenwichtigheid.

Over de inrichting in de basispensioenregeling en dan met name over de inzet van de 5% regelruimte zijn intensieve gesprekken gevoerd door gepensioneerdenverenigingen met sociale partners. De in dit Addendum gespecificeerde inrichting waarbij 4,2% van de regelruimte wordt ingezet in het 25^e percentiel en 0,8% wordt ingezet t.b.v. evenwichtigheid in het 50^e percentiel van de gewogen vervangingsratio over de gehele uitkeringsfase (GVU50) leidt tot een verhoging van de GVU50 voor oudere gepensioneerden en een beperking van de verschillen tussen jong en oud.

Ondanks de nadelige balans op een aantal deel-elementen van de basispensioenregeling maakt deze uitkomst toch acceptabel voor gepensioneerden.

OORDEEL Basispensioenregeling.

De verenigingen van gepensioneerden kunnen zich vinden in de finale inrichting van de basispensioenregeling inclusief de inzet van de 0,8% regelruimte, zoals weergegeven in de Transitieplannen en in dit Addendum, en beschouwen deze als voldoende acceptabel en uitlegbaar.

De basispensioenregeling is voor gepensioneerden verreweg het belangrijkste deel van de twee regelingen basis en netto. Het vermogen in de basispensioenregeling van gepensioneerden is een factor 125 groter dan in de nettoregeling waarbij het netto pensioen voor sommige jonggepensioneerden tot 30% van hun totale uitkering bedraagt. In de nettoregeling blijven de nadelige transitie effecten bestaan ondanks intenties om deze te mitigeren.

Voor het basispensioen is met gebruik van de regelruimte een evenwichtiger afstemming tot stand gekomen. Voor het netto pensioen is deze ruimte niet beschikbaar. Het grote verschil in financieel belang tussen beide onderdelen van de pensioenregeling plus het belang van de ontwikkeling van een netto pensioen met zekerheden analoog aan de basisregeling prevaleert uiteindelijk voor gepensioneerden.

EINDOORDEEL. De verenigingen van gepensioneerden komen tot een positief oordeel voor de gehele pensioenregeling zoals weergegeven in de Transitieplannen en in dit Addendum.

--o-o--